

België - Belgique

P.B. 9050 Ledeberg 1
3/6148

mei - juni 2005
jaargang 81 - nummer 3

DOVEN NIEUWS

- *Dossier:*
anderstalige doven
- *Interview*
Corrie Tijsseling
- *Tolkensituatie in*
Vlaanderen

tijdschrift van Fevlado vzw
Federatie van Vlaamse DovenOrganisaties
Coupure Rechts 314, 9000 Gent
tweemaandelijks

afgifftekantoor 9050
Ledeberg 1

Voorwoord

Beste lezers,

In maart 2005 nam André Lathouwers wegens persoonlijke redenen ontslag als voorzitter van Fevlado vzw. Sinds 1993 was André lid van het bestuur van Fevlado en in 1996 werd hij voorzitter. Dit betekent dat hij zich 12 jaar lang ingezet heeft voor de federatie en de Vlaamse Dovengemeenschap. We willen hem hiervoor nogmaals bedanken.

Na het ontslag van André heb ik me kandidaat gesteld voor het voorzitterschap en op 15 april 2005 heeft de Algemene Vergadering van Fevlado vzw dit aanvaard. Ik wil de leden van de Algemene Vergadering bedanken voor hun vertrouwen in mij. Sinds de oprichting van Fevlado in 1977 heeft de federatie 2 voorzitters gehad: Mathieu Martens en André Lathouwers. Ik ben de derde in de rij.

Sinds 1988 ben ik actief binnen Fevlado en in die 17 jaar heb ik heel wat dingen meegemaakt. Vooral heb ik Fevlado zien groeien en ik mag zeggen dat we positief evolueren. Onze visie is breder geworden en onze werking ook meer professioneel. We merken dat de overheid ons steeds meer respecteert en naar ons luistert.

Toch is het niet steeds gemakkelijk om te bereiken wat we willen aangezien Fevlado niet over subsidies beschikt voor de werkingskosten. Momenteel worden enkel de personeelsleden gesubsidieerd. Een deel van onze energie gaat dus ook naar het vinden van financiële middelen.

De overheid erkent Fevlado als de spreekbuis voor dove en slechthorende Vlamingen en dan vooral de Vlaamse Gebarentaalgebruikers. Wij lobbyen voor de rechten en belangen van dove en slechthorende personen. Het is voor hen dat wij werken en dat Fevlado moet blijven bestaan. Ook al kennen we soms tegenslagen, toch blijven de personeelsleden van Fevlado positief en gemotiveerd. Dat wil ik graag zo houden.

In de toekomst zullen er heel wat zaken moeten besproken worden binnen de dovengemeenschap. Mijn prioriteit ligt bij de dove kinderen. Steeds meer jonge kinderen met CI gaan naar het gewone onderwijs, waar ze niet meer opgroeien met de dovencultuur. Is het dan niet mogelijk dat deze kinderen later sociale problemen zullen krijgen? Hiervoor moeten we nauw samenwerken met de ouders van dove kinderen en de instituten voor doven. Samen moeten we kijken hoe we de kinderen de beste kansen tot integratie kunnen bieden, maar hen ook blijven betrekken in de dovengemeenschap. Gelukkig leven we nu in de 21ste eeuw en hebben steeds meer mensen een open visie over deze onderwerpen.

Een andere groep die aandacht van ons nodig heeft, zijn de anderstalige doven. Er zijn heel weinig organisaties die hulp kunnen bieden aan deze mensen. Doven uit een ander land maar die in Vlaanderen wonen, krijgen geen opleiding en onvoldoende begeleiding. Vandaar dat je in dit nummer van Dovennieuws een uitgebreid dossier vindt over Dove anderstaligen. Fevlado klopt ook aan bij de overheid om meer aandacht te schenken aan deze mensen.

Veel leesgenot,
Filip Verstraete
Voorzitter Fevlado vzw

Colofon

Verantwoordelijke uitgever : Filip Verstraete, Eindredactie : Ilse Wouters, Redactie : Filip Verstraete, Roos D'hoore, Eveline Huys, Isabelle Heyerick, Ludwina Degryse, Lay-out : Ludwina Degryse, Administratie abonnementen : Martine Gilen
Abonnement: Leden Fevlado: abonnement inbegrepen bij lidgeld. Niet-leden Fevlado: 15 Euro Rekeningnummer: KBC 448-7656581-81

WET OP DE PRIVACY - TOEPASSING BIJ FEVLADO

"De door ons afgedrukte persoonsgegevens worden opgeslagen in een bestand dat beheerd wordt door Fevlado vzw. Ze worden uitsluitend gebruikt om u verder te informeren over de activiteiten van Fevlado vzw, Fevlado-Diversus vzw en Fevlado-Passage vzw. U heeft recht op toegang tot uw persoonlijke gegevens en kunt hiervan altijd de verbetering vragen. (Wet van 8/12/92 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer)

De gegevens kunnen in het kader van een samenwerkingsverband van Fevlado vzw en/of Fevlado-Diversus vzw en/of Fevlado-Passage vzw aan andere organisaties overgemaakt worden. De wettelijke bescherming geldt niet voor gegevens van rechtspersonen."

INHOUD

Erkenning Vlaamse Gebarentaal.....	2
Onderwijs.....	2
Parlementaire vragen.....	3
Ondertiteling.....	3
Zorg voor Doven.....	4
Tolkensituatie in Vlaanderen.....	4
Dossier anderstaligen.....	6
Interview Corrie Tijsseling.....	14
Boekbespreking.....	18
Column Helga Stevens.....	19
WereldDovenDag.....	20
Touring Wegenhulp.....	20
Reva 2005.....	21
Buitenland.....	21
Ledenbeweging.....	22
Aankondigingen.....	22
Kalender.....	26

Dossier anderstaligen De problematiek van dove anderstaligen

Dove anderstaligen worden geconfronteerd met serieuze problemen inzake inburgering. Voor horende anderstaligen is het al geen gemakkelijke zaak voldoende en juiste informatie te verkrijgen over culturele gebruiken en verschillen, waarden en normen; voor dove anderstaligen is dat nog extra moeilijk. Ook inzake discriminatie botsen dove anderstaligen op dubbele moeilijkheden. Dat anderstaligen op de arbeidsmarkt gediscrimineerd worden is spijtig genoeg nog steeds een feit. Dove anderstaligen kunnen het vinden van een job bijna helemaal vergeten.

Ook de omgekeerde informatie-doorstroming is niet vanzelfsprekend. Autochtonen hebben ook nood aan juiste informatie over de noden en behoeften van de dove anderstaligen, zodat ze er efficiënt op kunnen inspelen. Maar men krijgt moeilijk toegang tot deze informatie. Dit leidt ertoe dat de autochtone hulpverlening niet over voldoende kennis en expertise beschikt rond de problematiek van dove anderstaligen.

Aan de basis van deze problemen liggen communicatiemoeilijkheden, die, anders dan bij horenden anderstaligen, niet zozeer voortkomen uit de verschillende gesproken talen maar uit de dubbele barrière voor de dove anderstalige: hij/zij moet als 'niet-talige' een orale taal zien aan te leren die tegelijk een vreemde taal is.

Dove anderstaligen hebben in hun land van herkomst vaak nauwelijks of geen toegang gehad tot onderwijs of op leiding in een orale taal of gebarentaal. Hun orale communicatievaardigheden en hun kennis van gebarentaal zijn dan ook bijzonder laag. De cursussen Nederlands die reeds bestaan voor horende anderstaligen, zijn daarom voor doven veelal ontoegankelijk. Dove anderstaligen hebben dus aangepaste cursuspakketten voor de Vlaamse Gebarentaal en voor het Nederlands nodig, die speciaal voor hen op maat gemaakt is.

Al deze factoren zorgen voor een heel moeilijk integratieproces voor de dove anderstaligen.

Met deze problematiek komen ook dove anderstalige personen bij Fevlado-Passage aankloppen. Tot wanneer er geen op maat gesneden cursus pakketten zijn voor deze doelgroep blijft het heel moeilijk hen te begeleiden in hun integratieproces.

Om de knelpunten van dove anderstalige personen voor jullie te verduidelijken wensten we een aantal dove anderstaligen te interviewen.

Echter uitsluitend betrekkelijk goed geïntegreerde dove anderstaligen konden we bereiken. Hun integratieproces is mogelijk gemaakt dankzij hun gunstige voorgeschiedenis: men heeft onderwijs genoten in het land van herkomst; men spreekt

gebarentaal waardoor men vlotter de Vlaamse Gebarentaal aanleert; men had contacten met Belgische personen voordat men migreerde naar België.

In onze poging om de 'niet-talige' dove anderstaligen te bereiken botsten we op een aantal hindernissen die de problemen onmiddellijk onderlijnden. Namelijk de communicatieproblemen en het bereiken van deze personen. Hoe kan men iemand bereiken die geen technische hulpmiddelen ter beschikking heeft zoals een fax, een lichtbel, ...? Om de tegemoetkoming van het Vlaams Fonds voor Integratie van Personen met een Handicap te bekomen, moet men 5 jaar ononderbroken in België verblijven of 10 jaar in de loop van hun leven.

Anderstaligen die legaal (dus over de nodige verblijfsdocumenten/statuten beschikken) in België verblijven kunnen wel genieten van een beperkte tegemoetkoming met betrekking tot opleiding en tewerkstelling.

Werk is de beste manier om in te burgeren. En bij minderjarigen, is onderwijs natuurlijk essentieel. Toch ligt de werkloosheidsgraad bij anderstaligen één derde hoger dan bij vergelijkbare groepen autochtonen. Dit statistisch gegeven zal en kan niet veranderen zolang er geen op maat gesneden opleidingen voorzien worden voor dove anderstaligen.

Anja Van Impe

Het decreet van de Vlaamse Raad van 27 juni 1990 houdende oprichting van een Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap bepaalt dat de persoon die aanspraak maakt op de toepassing van dit decreet werkelijk in België moet verblijven, en bovendien het bewijs moet leveren van een ononderbroken verblijf van vijf jaar in België op het ogenblik van de aanvraag ofwel van een verblijf van tien jaar in de loop van zijn leven. Deze verblijfsvoorwaarden zijn niet van toepassing op personen die Belg zijn, of die vallen onder de E.E.G.-Verordening nr. 1408/71, op staatlozen of erkend vluchtelingen of personen die een verhoogde kinderbijslag genieten voor gehandicapten of, indien ze meer dan 21 jaar oud zijn, dergelijke toeslagen hebben gekregen tot de leeftijd van 21 jaar.

BEGRIPPENKADER

In het dagelijks taalgebruik en in de literatuur worden deze begrippen door elkaar en in verschillende betekenissen gebruikt. Sommige benamingen kunnen een negatieve bijklank hebben of met een stigmatiserende bedoeling gebruikt worden, zoals '**vreemdeling**' en '**buitenlander**' en/of kunnen door anderstaligen als negatief ervaren worden. Zo verwijst het woord '**vreemdeling**' naar iemand die 'vreemd' of 'raar' is wat een negatieve emotionele lading heeft. Een vergelijking kunnen we maken met de negatief geladen betekenis van het woord 'doofstom'.

Wij kozen voor het begrip '**anderstaligen**' en bedoelen daarmee alle 'vreemdelingen' (niet in het bezit van een Belgisch paspoort) plus alle personen die niet in België geboren zijn (maar eventueel wel in het bezit zijn van een Belgisch paspoort) plus alle personen van wie ten minste één ouder buiten België geboren is.

Het begrip '**vreemdelingen**' of '**buitenlanders**' is te beperkt omdat het alleen gaat om mensen/groepen die geen Belgisch paspoort hebben. Anderstaligen kunnen echter ook de Belgische nationaliteit of een dubbele nationaliteit hebben. Zoals '**Gezinsherenigers**', de wettelijke gezinsleden van een in België gemachtigde of gevestigde 'Belg of vreemdeling' die van het moederland naar België overkomen. Dit kan gaan over een huwelijkspartner, kinderen of ouders. En '**Gezinsvormers**' Een niet-Belgische partner die naar België komt om hier te huwen en alzo een gezin te vormen.

Het begrip '**migranten**' (soms ook '**nieuwkomers**' genaamd) heeft als beperking dat het alleen gaat om personen die in het buitenland geboren zijn, ongeacht hun nationaliteit of culturele herkomst. Bovendien vallen hun kinderen die in België geboren zijn niet onder deze definitie. Nieuwkomer is men gedurende een beperkt aantal jaren nadat men geëmigreerd is

Het begrip '**gastarbeiders**' wijst in principe alleen op de groep mensen die vooral in de jaren zestig naar België zijn gekomen met een destijds tijdelijke bedoeling.

Het begrip '**etnische minderheden**' wordt gebruikt om etnische groepen aan te duiden die in een maatschappelijke achterstandspositie verkeren en daarom doelgroep zijn van het minderhedenbeleid van de overheid. Deze achterstandspositie blijkt o.a. uit een hogere werkloosheid en meer langdurige werkloosheid dan bij autochtonen; etnische minderheden oefenen veel vaker lage functies uit en zijn nauwelijks te vinden in hoge functies; ze hebben vaker een tijdelijk dienstverband.

Echter sommige groepen 'anderstaligen' nemen geen achterstandspositie (meer) in in de samenleving omdat ze volledig zijn ingeburgerd of omdat ze posities veroverd hebben die gelijkwaardig zijn aan die van de autochtone bevolking. Om die reden vormen ze dan ook geen 'minderheid' meer. Het verwerven van een gelijkwaardige positie na een eerdere maatschappelijke achterstelling noemen we emancipatie.

Het begrip '**allochtonen**' verwijst naar personen die van niet-Westerse-herkomst zijn, maar zich legaal in België bevinden, ongeacht of zij de Belgische nationaliteit hebben. Terzelfdertijd voldoen ze aan de volgende voorwaarden:

- minstens één van hun ouders of grootouders is geboren buiten België;
- zij bevinden zich in een achterstandspositie vanwege hun etnische afkomst of hun zwakke sociaal-economische situatie.

('Etnische minderheden' is een benaming die overeenkomt met deze betekenis van allochtonen). 'Allochtoon zijn' staat dus niet altijd gelijk aan 'niet-Belg zijn': meer dan een derde van hen is genaturaliseerd. Zo zijn heel wat kinderen van 'allochtone afkomst' automatisch Belg van bij de geboorte.

Het begrip '**vluchteling**' wordt gebruikt voor personen die als vluchteling erkend zijn of die asiel hebben aangevraagd en nog niet definitief afgewezen zijn. Een 'vluchteling' is een persoon die uit angst voor vervolging zijn land verlaat. De vervolging kan om verschillende redenen gebeuren: ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep.

Een '**erkende vluchteling**' heeft het vluchtelingenstatuut verkregen en heeft op grond van zijn vluchtelingenstatus een verblijfsrecht in België.

Een '**kandidaat-vluchteling**' of '**asielzoeker**' is iemand die een asielaanvraag heeft ingediend en een voorlopig verblijf op het grondgebied heeft zolang er geen definitieve beslissing werd genomen over zijn aanvraag. Een vreemdeling is asielzoeker vanaf het ogenblik dat hij de grens overschrijdt om asiel aan te vragen tot op het ogenblik dat de Commissaris-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen (CGVS) hem als vluchteling erkent.

Het begrip '**mensen zonder papieren**' is een verzamelnaam voor alle vreemdelingen die in België verblijven zonder wettig verblijfsstatuut.

Hier kunnen ook verschillende groepen worden onderscheiden: 1) anderstaligen die met de correcte documenten België zijn binnengekomen, maar het land niet verlaten hebben nadat hun verblijf 'ophield wettig te zijn'. Een voorbeeld hiervan zijn 'arbeidsmigranten' waarbij de verblijfsstatus verbonden is aan het hebben van werk. 2) Personen die niet over de nodige verblijfsdocumenten beschikken en een verblijfsstatuut hebben aangevraagd, maar die ondanks de afwijzing van hun aanvraag toch hier zijn gebleven. Bijvoorbeeld '**uitgeprocedeerde asielzoekers**'. Zij hebben –na de behandeling en de afwijzing van hun dossier –het bevel gekregen om het land te verlaten, maar hebben daar geen gevolg aan gegeven. 3) Tot slot De 'clandestienen' dit zijn anderstaligen die in België verblijven maar nooit een verblijfsvergunning hebben aangevraagd.

Het begrip '**woonwagenbewoners**' verwijst naar personen met een nomadische cultuur, die zich legaal in België bevinden en die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben. Heel wat woonwagenbewoners wonen namelijk niet meer in woonwagens. Het gaat niet om één homogene groep, maar om diverse subgroepen (zigeuners, doortrekkers, voyageurs...).

Opleidingen voor Dove anderstaligen: voorbeelden van goede praktijk in het buitenland

Dit document werd gemaakt door Fevlado op vraag van het departement Onderwijs. Door na te gaan hoe opleidingen voor Dove anderstaligen georganiseerd worden in het buitenland, kan het departement Onderwijs onderzoeken hoe men dit ook in Vlaanderen kan voorzien. Fevlado verzamelde deze info en bezorgde ze aan het kabinet van de minister van Onderwijs.

Nederland

Bron: www.roc.nl

ROC.nl is het centraal toegangskloket voor het onderwijs in Nederland. Onder de noemer cursussen wordt Nederlands voor doven georganiseerd. Inhoud van de cursus: Dove mensen worden in de horende wereld vaak buitenspel gezet. Het lezen van de krant of een boek geeft soms moeite. Aan de cursus kunnen zowel Nederlandstalige- als anderstalige doven deelnemen. Deelnemers aan de cursus zijn zeer laag en laagopgeleid.

De lessen worden gegeven in kleine groepen. Naast een doventolk is er ook altijd een dove docent aanwezig. Deelnemers aan de cursus krijgen persoonlijke aandacht om de leerstof goed te kunnen volgen. Tijdens de lessen wordt gebruik gemaakt van de computer en de beeldtelefoon.

In de cursus wordt o.a. gewerkt aan:

- Gebruik van lidwoorden en voorzetsels
- Woorden opzoeken in een tekst
- Noteren van persoonlijke gegevens
- Teksten lezen en begrijpen

Er wordt geprobeerd rekening te houden met speciale wensen van de deelnemers.

Verenigde Staten

Bron: *Deaf IL News*, 7 augustus 2001

Deaf Adults Education Access Program (DAEAP) verzorgt gratis opleidingen voor Dove immigranten. De cursus bestaat uit het aanleren van

- basis Engels
- Engels voor gevorderden
- Amerikaanse Gebarentaal (ASL)
- Voorbereiding op de Amerikaanse burgerschap test

De groep van cursisten is heel heterogeen. Studenten die hun eigen Gebarentaal kennen en ook hun moedertaal kunnen lezen en schrijven worden toegelaten, maar ook zij die enkel een streekgebonden gebarentaal machtig zijn en analfabeet zijn. DAEAP werkt vooral op basis van vrijwilligers en subsidiëring.

Bron: www.nysd.org

De New York Society for the Deaf voorziet een communication skills program voor Dove Amerikanen en Dove Immigranten. De bedoeling is om het opleidingsniveau van de Dove mensen op te krikken zodat zij op de arbeidsmarkt een betere kans maken. De cursus bestaat uit het aanleren van

- basis Amerikaanse Gebarentaal (ASL)
- Amerikaans burgerschap
- Engels als een tweede taal
- Lezen en schrijven
- Wiskunde

Wie toegelaten wordt tot de cursus, wordt bepaald door het VESID (Office of Vocational and Educational Services for

Individuals with Disabilities).

De cursus wordt gegeven door Dove leerkrachten die zo een rolmodelfunctie vervullen voor de cursisten. De docenten gebruiken vooral visuele didactische middelen: tekeningen, prenten, gebaren en rollenspel. Het NYSD voorziet 1 docent per 6 cursisten. Normaalgezien wordt er gewerkt in groepen, maar studenten die meer moeilijkheden ondervinden kunnen ook voor een één-op-één lesmethode kiezen. Studiereizen maken een inherent deel uit van de cursus omdat de cursisten zo een betere kijk krijgen op de Amerikaanse cultuur, de overheidsinstellingen,

de politieke leefwereld en sociale diensten. Vaak worden vroegere cursisten van het Communication Skills Program uitgenodigd als gastsprekers om zo de nieuwe studenten optimaal te motiveren. Cursisten worden 4 maal per jaar beoordeeld op wat ze bereikt hebben door middel van een evaluatie rapport dat opgesteld

Dossier anderstaligen

wordt door de docent. Tweemaal per jaar voorziet men een evaluatiemoment met de student, directie, docent, familieleden en medewerkers van het NYSD.

zijn welkom. Tijdens de cursus wordt het volgende aangeleerd

- zelfvertrouwen en zelfrespect
- Britse Gebarentaal
- Woordherkenning en

talen en het Engels

- Zelfvertrouwen in het gebruik van het Engels
- Aanmoedigen van het lezen
- Zelfvertrouwen in het schrijven van eenvoudige opdrachten

Doel van de cursus:

Na het volgen van deze cursus kunnen de studenten eenvoudige zinnen maken, de basis grammaticale regels van het Engels toepassen, verhalen lezen als ontspanning en om zich te informeren.

Duur van de cursus: 3u/dag, 1 dag/week, 33 weken/jaar.

Bron : www.deafonline.org

Cursus Adult Basic Education (ABE) wordt ingelegd voor Dove volwassenen die niet in de Verenigde Staten geboren zijn. Deze cursus wordt gesubsidieerd via een 5 jaren subsidie door het Departement Onderwijs. Tijdens de cursus worden de volgende onderwerpen gedoceerd

- Engels
- Geschiedenis
- Wiskunde
- Wetenschappen
- Lezen

De lessen worden gegeven in Gebarentaal.

Verenigd Koninkrijk

Bron: www.citylit.ac.uk

In de UK voorziet het City Lit (centrum voor volwassenenonderwijs) 3 cursussen voor anderstalige Doven.

1. New start in the UK
Voor mensen die nieuw zijn in de UK en noch de Britse Gebarentaal, noch het Engels als moedertaal hebben. Deze cursus zorgt ervoor dat de cursisten zich thuis gaan voelen in de Dovengemeenschap. Vluchtelingen en asielzoekers

leren lezen en schrijven in het Engels voor alledaags gebruik

- Communicatievaardigheden, basis wiskunde
- Respect voor en het genieten van andere culturele tradities
- Rechten en verantwoordelijkheden
- Actualiteit

Doel van de cursus:

Na het volgen van de opleiding zullen de studenten een goede basiskennis van de Britse Gebarentaal en inzicht in de Engelse woordenschat hebben. Daarenboven verwerven ze ook kennis over de Britse en de Dovencultuur.

Doel van de cursus: 6u/dag, 2 dagen/week, 30 weken/jaar.

2. English for users of other languages: beginners

Deze cursus richt de aandacht op personen die het absolute beginners niveau Engels hebben en een andere geschreven, gesproken of Gebarentaal machtig zijn.

Tijdens de cursus wordt het volgende aangeleerd

- Woordenschat (aanleren en uitbreiden)
- Relatie tussen Britse Gebarentaal, andere

3. Basic literacy for BSL users

Ontwikkeling van zelfvertrouwen in het lezen en schrijven van basis en alledaagse informatie voor Dove Gebarentaalgebruikers.

Tijdens de cursus wordt het volgende aangeleerd:

- Alledaagse woordenschat
- Eenvoudige geschreven opdrachten
- Relatie tussen Britse Gebarentaal en Engels

Doel van de cursus:

Na het volgen van deze cursus kunnen de studenten alledaagse woordenschat in het Engels lezen, sociale tekens herkennen, de labels aan kleren en op voedingswaren lezen en begrijpen en ook eenvoudige boodschappen schrijven.

Doel van de cursus: 3u/dag, 1 dag/week, 33 weken/jaar.

Zweden

Bron: www.uppsala.se

In Zweden voorziet men een brede waaier aan opleidingen voor volwassenen. De mogelijke opleidingsvormen zijn:

- volwassenenonderwijs Komvux
- opleidingen voor volwassenen met een leerstoornis Särvox
- Swedish for Immigrants (SFI).

Aangezien de meeste volwassenen met een

functionele beperking een onvoldoende scholing genoten hebben, kunnen zij een volwassenopleiding volgen. Deze worden georganiseerd door de gemeenten, studieverenigingen en de volkshogescholen. Over deze organisaties heen is er de Board for Attendant's Service die zorgt voor speciale voorzieningen om jongeren en volwassenen met een functionele beperking te laten (verder) studeren. Voor zover uit de beschikbare informatie kon opgemaakt worden is de opleiding SFI niet toegespitst op Dove immigranten. De cursus inhoud is de volgende:

- basis cursus Zweeds als tweede taal
- inleiding tot de Zweedse maatschappij

In de Volkshogeschool in Västank (Leksand, Zweden), wordt sinds 1983 een één jaar durende cursus gedoceerd voor vreemdelingen. Het maximum aantal deelnemers is vastgelegd op 10.

bron: www.sdrf.se/sdr/
Het SDR is de Federatie van Zweedse DovenOrganisaties en zij stellen volgende beleidsnota op met betrekking tot het onderricht aan Dove immigranten:

- Er moet een speciale methodologie gebruikt worden om volwassen Dove vreemdelingen de Zweedse Gebarentaal aan te leren
- Aangezien Dove immigranten de Zweedse Gebarentaal niet machtig zijn, kunnen ze geen beroep doen op tolken gebarentaal. Daar zij ook de geschreven Zweedse taal niet kennen, is het inschakelen van een schrijftolk ook niet mogelijk. Besluit is dan ook dat het niet zinvol is om bestaande integratiecursussen toegankelijk te maken door middel van tolkondersteuning. Het is noodzakelijk om een specifieke cursus op

maat van de doelgroep te voorzien.

- Indien men verwacht dat Dove immigranten het Zweeds op een aanvaardbaar niveau aanleren, moet men dit op een specifieke manier aanbrengen. Praktisch betekent dit dat zij eerst de Zweedse Gebarentaal moeten aanleren.
- Financiële verantwoordelijkheid moet opgenomen worden door de lokale overheden om de cursussen te ondersteunen.
- De bestaande dovenclubs moeten actief ingeschakeld worden in het integratieproces van de Dove immigranten.
- Er moet een samenwerkingsverband komen tussen het Zweedse Nationale Immigratie en Naturalisatie Bureau en het SDR om de asielaanvragen van Dove immigranten toegankelijker te maken en om een goede opvang van Dove immigranten te verzekeren.

Denemarken

Bron: lezing van Stine Bergmann 26/11/2004 te Fevlado

In Denemarken, Kopenhagen heeft het KC (Centre for Sign Language and Sign Supported Communication) zich gehuisvest. Daar worden inburgeringcursussen georganiseerd voor dove allochtonen. Het is dezelfde cursus die gegeven wordt aan horende vreemdelingen, maar aangepast voor dove en slechthorende personen. De opleiding opent niet alleen zijn deuren voor immigranten van de eerste generatie. Ook allochtonen die in Denemarken geboren zijn, maar niet in de mogelijkheid waren om een goede opleiding te genieten of dove/slechthorenden van Deense origine, die meer

willen weten over de Deense gebarentaal (vaak doven en slechthorenden die oraal opgevoed zijn), zijn welkom. In Denemarken worden nieuwkomers verplicht om een inburgeringcursus te volgen op straffe van vermindering van de uitkering. Gedurende de opleiding ontvangen zij een leefloon en alle vervoerskosten worden terugbetaald. Het zijn de lokale overheden die de allochtonen doorverwijzen naar het VUKC.

De cursus bestaat uit 30 lesuren/week (dagelijks van 9u-14u). De cursisten worden opgedeeld volgens hun niveau dat bepaald wordt via een individuele screening.

Het cursuspakket:

- De Deense Gebarentaal
- Deense geschreven taal
- Dovencultuur en geschiedenis
- Computertechnieken en IT
- De Deense gemeenschap
- Multiculturaliteit

Voor elk onderdeel van de opleiding bestaat een uitgewerkt lessenspakket dat gedoceerd wordt door dove (momenteel 4) en horende (momenteel 3) docenten. Zij hebben de opleiding tot docent gevolgd en kennen de Deense Gebarentaal.

De lokale overheden staan in voor de personeelskosten en een deel van het materiaal. Voor de rest van het materiaal staat de nationale overheid in.

Finland

Bron: Aira-Liisa Roiha, docente aan de Finse volkshogeschool voor Doven

De Finse volkshogeschool voor Doven heeft ook buitenlandse studenten die in de Finse maatschappij willen integreren. Deze worden de Finse taal geleerd, krijgen lessen over de Finse samenleving en worden ook de Finse Gebarentaal aangeleerd. Dit is het belangrijkste deel van de opleiding omdat ervaring uitwees dat het geen makkelijke opdracht is om dove anderstaligen de geschreven

Finse taal bij te brengen. Er is geen specifiek opleidingsprogramma daar de school haar aanbod afstemt op de behoeften van de studenten. Elke docent maakt het eigen didactische materiaal aan, aangevuld met reeds bestaand materiaal gepubliceerd door de Finse federatie voor Doven. Vooral voor de studenten die volledig analfabeet zijn is een persoonsgerichte aanpak nodig met specifieke leermiddelen. Bij deze groep studenten blijkt dat zij er baat bij hebben eerst de Finse Gebarentaal te verwerven, waarna het voor hen makkelijker is om ook de geschreven Finse taal te leren.

Momenteel bestaan er in Vlaanderen geen opleidingen die toegankelijk zijn voor dove anderstaligen. Er worden ook geen specifieke cursussen voor deze doelgroep ingericht. Het gevolg is dan ook dat deze groep mensen buiten de maatschappij staan en niet kunnen integreren omdat zij geen communicatie hebben.

In de hierboven vermelde tekst werd er nagegaan hoe

deze opleidingen in andere landen georganiseerd worden. Hoe de praktische organisatie in Vlaanderen gerealiseerd moet worden is afhankelijk van verschillende factoren. Eén ervan is de beschikbaarheid van financiële middelen. Fevlado vzw ziet wel enkele zaken als elementair bij de uitbouw van een opleiding voor Dove anderstaligen. Zo is het aanbod van de Vlaamse Gebarentaal door dove docenten essentieel. Ervaring en onderzoek heeft aangetoond dat het aanleren van een schriftelijke taal makkelijker gaat indien de dove persoon eerst de gebarentaal verwerft. Dat zou de tweede doelstelling zijn: de dove anderstalige of analfabeet het geschreven Nederlands bij brengen. Daarnaast zou de bestaande inburgeringcursus voor horende personen kunnen aangepast worden voor dove personen en ook in de opleiding geïntegreerd worden.

We mogen niet uit het oog verliezen dat sommige van de dove alloctonen een heel laag opleidingsniveau hebben en dus naast bovenvermelde lessen ook meer algemene vorming nodig

zullen hebben. Hiervoor verwijzen we onder andere naar de cursussen die in Groot-Brittannië voorzien worden.

Een pleidooi voor het nut van deze opleiding is ons inziens niet nodig. Wel willen we vermelden dat ook dove Vlamingen baat zouden hebben bij het bestaan van een dergelijke cursus, vooral als daar in meer gedetailleerde mate het Nederlands zou onderwezen worden. Daar ook voor Dove gebarentaalgebruikers het geschreven Nederlands een vreemde taal is, hebben zij een meer specifiek taalonderwijs nodig dan wat hen nu aangeboden wordt. Dit zal gevolgen hebben voor de dove personen op hun algemene levenskwaliteit en uiteraard ook op het vlak van tewerkstelling en dit zowel voor de Vlaamse doven als voor de alloctonen.

De concrete uitwerking van de opleiding voor dove anderstaligen in Vlaanderen zal in samenwerking moeten gebeuren met verschillende actoren, waarbij Fevlado vzw een partner wil zijn.

Isabelle Heyerick

Uit de praktijk: interview met 2 dove anderstaligen

Interview: Eveline Huys

Alena Van Hende

Personalia:

Officiële naam: Elena Nekrassova

Leeftijd: 29 jaar

Land van herkomst: Rusland (Sint-Petersburg)

In België sinds: 2000

Woonplaats: Gent

Belgische nationaliteit: ja

Alena, kan je eens vertellen hoe je terecht gekomen bent in België?

Mijn man, Renaat Van Hende, is een Belg. Ik heb hem leren kennen in Amerika toen zowel hij als ik er studeerden. Daarna hebben we getwijfeld of we

in Rusland of in België gingen wonen. Uiteindelijk werd het België, ik was toen nog een student terwijl Renaat hier al een job had. Het leek me dus een logische stap om naar hier te verhuizen.

Wat was je eerste reactie toen je hier aankwam?

Wel, ik trok mijn ogen open toen ik ontdekte dat er hier nauwelijks of geen mogelijkheden waren om een cursus Nederlands voor dove alloctonen te volgen. In Rusland bestaat er voor doven wel een avondschool waar je Russisch kan leren dus vond ik het bijna vanzelfsprekend dat dat hier eveneens het geval zou zijn.

In het prille begin kon ik enkel in ASL communiceren met mijn

man. Dankzij vele contacten met vrienden heb ik uiteindelijk ook

VGT geleerd. Maar er was nog een probleem: ik kon nog steeds geen Nederlands. Het eerste jaar dat ik hier was, probeerde ik een basiskennis van het Nederlands te verwerven door zelfstudie maar dat ging veel moeilijker dan ik dacht. Op dat moment was ik het ook zo beu om steeds thuis tussen vier muren te moeten zitten, dat ik mij toen aangeboden heb om vrijwilligerswerk te doen in de dovenschool van Gentbrugge (waar ik nu inmiddels een vaste job heb). Mijn kennis van VGT is er ook sterk op vooruit gegaan.

In die tijd besloot ik om naar het COI in Ledeberg te trekken, waar er een cursus Nederlands voor doven werd gegeven en de leraar enige kennis had van de gebarentaal. Toch had ik na een tijdje niet het gevoel dat ik er veel bijgeleerd had. Het systeem vond ik niet zo goed, de cursussen waren immers niet individueel aangepast. Een voorbeeld: een vriend die ook afkomstig was uit Rusland, trok er elke dag naartoe doordat hij geen werk had. Ik ging slechts één keer per week en toch kregen mijn vriend en ik dezelfde oefeningen terwijl we niet hetzelfde niveau hadden.

Sinds september 2004 volg ik nu Nederlands in het Provinciaal Centrum voor Volwassenenonderwijs waar Nederlands als tweede taal gegeven wordt aan horenden. In het begin had het PCVO wel eerst haar bedenkingen toen men vernam dat ik doof was en een dovertolk nodig had. Het PCVO had er namelijk het budget niet voor. Maar gelukkig zag een medewerker van PCVO dat ik echt gemotiveerd was en wilde ze mij helpen in mijn zoektocht naar bereidwillige tolkstudenten. Uiteindelijk vond ik er maar liefst vijf!

Hoe ervaar je het volgen van zo'n cursus mét een tolk? Zijn er positieve/negatieve zaken?

Het positieve was uiteraard dat ik de lessen kon volgen dankzij het gezelschap van een tolk. Toen werd ik er mij bewust van dat ik toch nog op een paar hindernissen botste. Een voorbeeld: wanneer de leraar een bepaalde zin sprak in het Nederlands, dan vertaalde

de tolk dit naar VGT. Een ander probleem was dat de leraar vaak dialogen liet spelen door de cursisten. Voor mij vormden deze feiten wel een probleem: hoe kon ik de grammatica van het Nederlands aanleren als alles steeds vertaald werd naar VGT? Met de tolken heb ik intussen afgesproken om bij dergelijke zaken NmG (Nederlands met Gebaren) toe te passen en vroeg ik de leraar of de dialogen schriftelijk konden gebeuren.

Nog een ander obstakel is dat de leraar mijn Nederlands niet kan verbeteren aangezien ik in VGT antwoord en de tolk het uiteraard perfect naar het Nederlands vertaalt... Jammer genoeg wordt er ook maar heel weinig op het bord geschreven terwijl ik daar net zo'n behoefte aan heb.

Hoe is de aanpassing verlopen op vlak van begeleiding? Kreeg je voldoende begeleiding toen je hier aankwam?

Het was vooral mijn man die mij begeleidde. Ik kreeg ook werkbegeleiding bij ATB (Arbeids Traject begeleiding). Informatie over het volgen van een cursus Nederlands kreeg ik niet. Het bestaan van PCVO heb ik zelf ontdekt via het internet.

Heb je evenveel rechten zoals de Vlaamse doven op het vlak van tolkuren, tussenkomst voor hulpmiddelen, terugbetalingen bij de mutualiteit, ...?

Ja, die rechten heb ik allemaal. Ik heb, uitzonderlijk, vrij vlug een Vlaams Fonds-nummer gekregen. De reden hiervoor was dat ik het Vlaams Fonds kon aantonen dat ik reeds werkte als vrijwilliger in Gentbrugge en dus tolkuren nodig had. Het Vlaams Fonds heeft snel beslist maar destijds had ik wel enkel recht op arbeidstolken.

Wat heeft integreren in een ander land voor jou betekend?

In het begin was het wel moeilijk, het vergde een grote aanpassing maar gaandeweg ben ik hier vrij vlug geïntegreerd. Een voordeel is natuurlijk dat mijn man Belg is.

Naar welke school ben je

geweest in Rusland? Wat heb je er gestudeerd?

Ik heb op de dovenschool van Sint-Petersburg gezeten met 300 leerlingen. De leraars waren steeds horend, ze kenden weinig gebarentaal maar gebruikten wel dikwijls de vingerspelling om een Russisch woord duidelijk te maken. Daarna heb ik vijf jaar aan de Universiteit van Kind en Gezin psychologie gestudeerd. We zaten er met een twintigtal dove studenten. We beschikten over een tolk maar we moesten wel zelf om beurten de tolk betalen. De overheid had daar namelijk het budget niet voor.

Mijn diploma is in België nog altijd niet erkend. Het Ministerie is nog steeds bezig met mijn schoolachtergrond te onderzoeken en ook mijn eindwerk moet nog vertaald worden naar het Nederlands. Dit is allemaal nodig om te kunnen bewijzen dat mijn diploma echt is.

Mis je je vaderland, je familie?

In het begin wel. Maar nu gaat het beter, vooral omdat ik elk jaar naar ginder trek om mijn familie te bezoeken. Dat doet altijd weer deugd! Ik voel mij hier nu thuis maar soms ervaar ik wel een gevoel van nostalgie als ik aan Rusland denk. Gelukkig heb ik hier een actief en druk leven zodat ik altijd bezig blijf en er dus weinig tijd overschiet om er veel aan te denken.

Je bent nu al vijf jaar in ons land, wat vind je hier in het algemeen positief/negatief?

Wat mij opvalt is dat de mensen hier heel vriendelijk zijn. Wat betreft de contacten tussen mensen ervaar ik een groot contrast met Rusland. De Belgen zijn veel diplomatischer, afstandelijker. In Rusland zijn de mensen meer open maar ik heb intussen wel ondervonden dat mettertijd de mensen je beter leren kennen, ze veel opener worden. Het zijn in elk geval twee totaal verschillende culturen...

Dankjewel voor het interview!!

Alexandre Mazovetski

Personalia:

Officiële naam: Alexandre

Mazovetski

Leeftijd: 34 jaar

Land van herkomst: Rusland
(Moskou)

In België sinds: 2000

Woonplaats: Strombeek-Bever
(Grimbergen)

Belgische nationaliteit: vanaf mei
2005

Alexandre, kan je eens vertellen hoe je terecht gekomen bent in België?

Om een lang verhaal kort te maken: ik ben om privé-redenen naar hier verhuisd.

Wat was je eerste reactie toen je hier aankwam?

Die had ik niet want ik reisde toen al zes à zeven jaar naar België als toerist. Toen ik uiteindelijk naar hier emigreerde, voelde ik mij hier dan ook vrij vlug thuis.

Hoe is de aanpassing verlopen op vlak van begeleiding? Kreeg je voldoende begeleiding toen je hier aankwam?

Het eerste jaar dat ik hier was, zocht ik voornamelijk mijn weg naar de toekomst toe. Ik kreeg toen ook geen informatie en dus ook geen begeleiding. Na een jaar waren er meer informatiekanaalen dankzij nieuwe vrienden en mijn stiefvader die rondbelde voor mij. Stap voor stap heb ik dan hier mijn draai gevonden.

Waren er diensten die jou doorverwezen naar diensten die voor doven werken?

Ja, ik ben doorverwezen naar ATB (Arbeids Traject begeleiding). Maar daar hebben ze mij in het begin niet echt geholpen, na een tijdje wel.

Leer je Nederlands? Hoe heb je dat gedaan?

Voor mijn vertrek naar België heb ik een cursus Nederlands-Russisch

gekocht in Moskou. In het begin heb ik dus vooral aan zelfstudie gedaan.

Later ging ik ook naar het COI om een cursus Nederlands te volgen. Toch vond ik die cursus niet voldoende en ben ik thuis zelf blijven oefenen. Ik trok ook veel naar de bibliotheek in Brussel. In het begin ontleende ik er boekjes die voor kinderen van drie jaar bestemd waren (lacht).

Een tijdje later vernam ik over het GOCI, een Gespecialiseerd OpleidingsCentrum Informatica voor personen met een handicap. Ik was sterk geïnteresseerd in zo'n opleiding en liet dit aan het Vlaams Fonds weten. Het Vlaams Fonds wou echter eerst weten of mijn niveau van het Nederlands daarvoor wel voldoende was en lieten mij een test afleggen. De uitslag van de test bleek voldoende en toen zij zagen hoe gemotiveerd ik was, kenden ze mij een Vlaams Fonds-nummer toe en kreeg ik subsidies om de opleiding aan GOCI te kunnen volgen. Ik had wel geluk want normaal moet je als vreemdeling vijf jaar wachten vooraleer het Vlaams Fonds je kan helpen. Ik ben de opleiding begonnen in december 2002 en beëindig die in oktober 2005.

De eerste drie maanden kreeg ik naast de lessen informatica, ook Nederlandse lessen want mijn niveau van het Nederlands moest dringend omhoog. Geleidelijk aan verminderde dat en nu studeer ik enkel nog Informatica.

Ik zie dat jouw kennis van VGT meer dan prima is. Waar heb je dat geleerd?

Door de vele sociale contacten met Vlaamse doven, is mijn VGT er sterk op vooruit gegaan. In het eerste jaar dat ik hier was, gebruikte ik vooral ISL (International Sign Language). Mijn eerste doel was trouwens Nederlands leren, VGT kwam bij mij pas op de tweede plaats.

Heb je evenveel rechten zoals de Vlaamse doven op het vlak van tolkuren, tussenkomst voor hulpmiddelen, terugbetalingen bij de mutualiteit, ...?

Ik beschik wel over een Vlaams Fonds-nummer voor mijn GOCI-opleiding maar ik heb nog geen recht op tolkuren, tussenkomst voor hulpmiddelen, ... Daar komt verandering in als ik de Belgische nationaliteit verworven heb, dus vanaf mei 2005. Bij de mutualiteit heb ik recht op terugbetalingen.

Wat heeft integreren in een ander land voor jou betekend?

Ik heb er geen problemen mee gehad want ik heb mij hier goed aangepast. Het is ook belangrijk om sociale contacten te blijven hebben en jezelf niet op te sluiten, anders bemoeilijkt dat de integratie, vind ik.

Naar welke school ben je in Rusland geweest? Wat heb je er gestudeerd?

Ik ging naar de dovenschool in Moskou. Mijn studieprogramma was van hetzelfde niveau als bij horenden. Ik heb dertien jaar gestudeerd op ASO-niveau. Mijn diploma wordt in België helaas niet erkend omdat er daarvoor geen verdrag bestaat tussen België en Rusland.

Daarna heb ik twee jaar schrijnwerker-technologie gevolgd en een aantal avondcursussen zoals een masseur-cursus en ik heb tevens een diploma behaald als imker (bijenhouder). Ik wou in die periode net aan de slag als imker toen de ineenstorting van het communistisch regime roet in het eten gooide zodat er geen toekomstvooruitzichten meer waren in die sector.

Welke invloed heeft de val van het communisme op jou gehad?

Dossier anderstaligen

Was het leven voordien beter dan erna?

Het positieve aan het communisme was dat men zeer streng was, vooral op het vlak van studies waardoor ik eigenlijk wel veel studeerde.

Maar de val betekende ineens veel meer vrijheid en toen begon ik ook veel te reizen, iets wat voordien niet mogelijk was. Ik vind het in elk geval niet spijtig dat het communisme uiteengevallen is...

Mis je je vaderland, je familie?

Ik word niet nostalgisch als ik aan Rusland denk; ik ga er immers bijna elk jaar op bezoek. Bovendien heb ik hier een druk en actief leven opgebouwd, zodat er weinig tijd overschiet om eraan te denken. Wat ik er wel mis zijn mijn familie en vrienden.

Je bent nu al vijf jaar in ons land, wat vind je hier in het algemeen positief/negatief?

Heel positief is het feit dat er hier veel mogelijkheden zijn om te

studeren zoals mijn opleiding aan GOCI en dat zoiets mogelijk is dankzij subsidie van het Vlaams Fonds.

Wat ik ook goed vind is dat er talrijke activiteiten georganiseerd worden bij de dovenclubs in Vlaanderen.

Daarnaast vind ik ook dat er veel ondertiteling is op TV; heel fijn dat het journaal bijvoorbeeld ondertiteld wordt! In Rusland was dat namelijk niet het geval.

Jeetje, wat een schril contrast met de Vlamingen! Wij vinden juist dat er nog véél te weinig ondertiteling is op TV! Heb je eventueel ook negatieve punten?

Ik heb ondervonden dat het niet zo gemakkelijk is om werk te vinden. Momenteel doe ik mijn stage in CVO (Tweedekansonderwijs) te Leuven en de directie wil graag dat ik er blijf werken na mijn stage maar ik twijfel nog omdat ik graag in een groot bedrijf in dienst wil waar er veel computers zijn; het

sluit beter aan bij mijn opleiding als netwerkbeheerder. Maar zo'n bedrijf heb ik helaas nog niet gevonden.

Wat ik ook jammer vind is de visie van horenden die denken dat doven niets kunnen. Aan het begin van mijn opleiding was ik namelijk gebuisd en de betrokken leraar had mij praktisch al opgegeven omdat hij dacht dat ik het toch nooit zou kunnen maar ik bleef doorzetten en nu toont de leraar wel respect voor mij. Bovendien menen de leraars van GOCI dat ik zou moeten kunnen liplezen omdat ze ergens gelezen hebben dat doven dat kunnen maar zij kennen uiteraard de wereld van doven niet en weten niet dat de gebarentaal een heel belangrijke taal voor doven is. Gelukkig heb ik later met de leerkrachten kunnen afspreken dat ik met hen schriftelijk, via computer of per e-mail kan communiceren.

Bedankt voor het interview!!

Cultuur en Vorming

Interview Corrie Tijsseling

Filip Verhelst

8 april 2005 : de dove pedagoge Corrie Tijsseling (Nederland) geeft, op vraag van Fevlado-Diversus vzw, uitleg over haar eindschrijft 'Van Deafheid naar Deafhood. Een ander perspectief op dove kinderen'. Haar uitspraken leverden haar de stempel van enfant terrible op, maar de immer goedgeluimde Tijsseling laat het niet aan haar hart komen. Getuige dit interview dat plaatsvond vlak voor ze het podium oplom.

Mijn ouders zijn doof. Ik heb twee broers die net als ik horend werden geboren, maar uiteindelijk doof werden. Ik werkte in een drukkerij

en als hovenier, maar dat schonk me weinig voldoening. In 1997 begon ik te studeren aan de universiteit van Utrecht. Orthopedagogiek leek me wel interessant en ik slaagde vrij makkelijk. Vorig jaar, in 2004, heb ik die studie afgerond. Daarna kon ik aan de slag bij Viataal. Momenteel ben ik bezig met promotieonderzoek aan de universiteit van Nijmegen om een doctorstitel te behalen. Daar onderzoek ik ondermeer de visie van horende op dove mensen. Ook leg ik me toe op de religieuze strekking van instituten en de invloed hiervan op de opvoeding van dove kinderen. Nederland heeft er drie: katholiek, protestants en neutraal.

DN: Waarom precies dat onderwerp?

Even terug in de tijd. Als kind kon ik horen en werd ik dus ook naar

een horende school gestuurd. Ik zag mijn vader als een mooie, sterke en slimme man. Toen ik horende schoolvriendjes uitnodigde, waren ze bang van mijn vader en bestempelden ze hem als dom. Dat vond ik vreemd. Na een tijd werd ik zelf doof. De manier waarop horende mensen